

בס"ד. פורים (מאמר ב') ה'תשי"ג*

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור¹, וע"פ הידוע² ששמו של כל דבר מורה על ענינו, מובן, דזה שקראו לימים האלה פורים על שם הפור הוא לפי שעיקר היו"ט דפורים הוא הגורל (פור הוא הגורל³). וצריך להבין (כמו שמדייק בתו"א ד"ה זה⁴), דלכאורה, הרי לא זה ה' [עיקר⁵] הנס. ולהוסיף, דהגורל שהפיל המן (לא רק שלא זה ה' הנס, אלא אדרבה) ה' חלק מהגזירה [ובלשון המגילה⁶ הפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם], ומזה שימים אלה נקראים בשם פורים על שם הפור, משמע שזה (הגורל) הוא עיקר הנס דפורים, ועד שהנס נקרא על שם זה. ולכאורה ה' אפשר לבאר ע"פ מה שאיתא בגמרא⁷ דכשנפל הפור בחודש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא ה' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד. ועפ"ז ה' אפשר לומר, דזה שימים האלה נקראים על שם הפור הוא לפי שהנס דפורים ה' זה שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד משה מושיען של ישראל. אבל ביאור זה עצ"ע, כי מזה שהיו"ט נקרא פורים על שם הפור, משמע, שהשייכות דהנס לפור היא (לא רק לזה שנפל הפור בחודש אדר, אלא גם) לענין הפור עצמו. ואדרבה, עיקר הנס ה' מצד הפור הוא הגורל. דגורל הוא ענין נעלה ביותר, שמזה נמשך הנס. וזה שנפל הגורל על חודש אדר שבו נולד מושיען של ישראל הוא (כמו כל הענינים שהיו בהנס דפורים, שהם) תוצאה מעיקר ענינו, פורים על שם הפור.

(ב) ויובן זה ע"פ המבואר בתו"א⁸ דפורים ויום הכפורים שייכים זל"ז⁹. דפירוש יום כפורים הוא כמו פורים [ניתירה מזו, דמזה שיום הכפורים הוא כפורים

* יצא לאור בקונטרס פורים — תנש"א, "לקראת ימי הפורים הבעל"ט . . יא אדר, שנת ה'תנש"א". אמירת מאמר זה — "המאמר השני" שנאמר בהתוועדות דפורים בשנה ההיא" — "היתה קשורה, כנראה, עם המאורעות שאירעו בתקופה ההיא עד למפלתו של המושל דמדניה ההיא שה' צורר ישראל, כפי שהבינו בשעתו מהסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א** — כהקדמה ובסמיכות לאמירת מאמר זה — ע"ד הוראת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בתקופת המהפיכה לאחר מפלתו של הקיסר".

1) אסתר ט, כו.

2) ראה שעהיה"א פ"א. תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סימן א' (אגרות קודש ח"א ס' ערפח ואילך).

3) אסתר ג, ז. ט, כד.

4) בהוספות קכב, א ואילך. וכן מדייק בד"ה זה באוה"ת מג"א (קה"ת, תש"נ) ע' קצד. [ד"ה הנ"ל שבתו"א ישנו גם (בשינויים) בסה"מ תקס"ח ח"א ע' פב ואילך. ועם הגהות וכו' — באוה"ת שם ע' קצז ואילך. שם ס"ע רכב ואילך].

5) כ"ה בתו"א, סה"מ תקס"ח וואה"ת שם. ואולי אפ"ל, שגם זה שנפל הפור בחודש אדר, הוא נס (כדלקמן בפנים), ולכן מדייק שאין זה עיקר הנס.

6) ט, כד.

7) מגילה יג, ב.

8) מג"א צב, ד. שם צה, סע"ד. הוספות קכא, א.

9) ראה גם תקו"ז תכ"א (נו, ב) "פורים אתקריאת על שם יום הכפורים". ולכאורה, פירוש התקו"ז ופירוש התו"א שבהערה הבאה ש"כפורים" הוא כמו פורים, הם שני פירושים הפכים. דלפירוש התקו"ז שפורים נקרא על שם יום הכפורים — יזהכ"פ הוא למעלה מפורים, ולפירוש התו"א שיום הכפורים הוא כפורים (בכ"ף הדמיון בלבד) — פורים הוא למעלה מיההכ"פ.

והנה בתקו"ז שם "פורים אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא בי' ולשינוי לי' מעינוי

* נוסף על המאמר הראשון — ד"ה ויהי אומן את הדסה גו' (תורת מנחם — התוועדות ח"ח ע' 7 ואילך).

** בהשיחות — ס"ה (תורת מנחם שם ע' 49).

(בכ"ף הדמיון בלבד), מוכת, שפורים הוא נעלה יותר מיוהכ"פ¹⁰]. ומהשייכות דיוהכ"פ ופורים היא, שבשניהם הו"ע הגורל. דביוהכ"פ הפילו גורל על שני השעירים¹¹, וגם פורים הוא על שם הפור הוא הגורל. ועוד ענין בהשייכות דפורים ויוהכ"פ, ששניהם הם למעלה משם הו"ע¹². דביוהכ"פ כתיב¹³ לפני הוי' תטהרו, למעלה מהו"ע¹⁴. וגם בנוגע לפורים ידוע¹⁵ דהטעם שלא נזכר שם הוי' בכל מגילת אסתר¹⁶ הוא לפי שבפורים הוא גילוי אוא"ס שלמעלה מהו"ע.

וביאור השייכות דשני הענינים בהשוואה דיוהכ"פ ופורים [שבשניהם הו"ע הגורל, ושניהם הם למעלה משם הו"ע¹⁷], יובן בהקדים דענין הגורל הוא למעלה מהשכל¹⁸. שהרי גורל הוא (בכלל¹⁹) בשני דברים שוים [וכמו שני השעירים דיוהכ"פ שהיו שוים במראה ובקומה ובדמים²⁰], דכאשר אחד מהם הוא טוב יותר, אין מקום לגורל, ודוקא כששני הדברים הם שוים, כיון שמצד השכל א"א להכריע באיזה מהם לבחור, סומכים אז על הגורל שלמעלה מהשכל. ועד"ז הוא למעלה, דגורל הוא למעלה מהשתלשלות [דחכמה היא ראשית ההשתלשלות, וגורל שהוא למעלה מהחכמה הוא למעלה מהשתלשלות]. ועפ"ז, ההשוואה דפורים ויוהכ"פ, שבשניהם הו"ע הגורל, הוא — גילוי אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. וזהו הקשר דשני הענינים בהשוואה דיוהכ"פ ופורים, שבשניהם הו"ע הגורל ושניהם הם למעלה מהו"ע, כי הוי' הוא השתלשלות (יו"ד

לעונג". ועפ"ז ה' אפ"ל (בדוחק עכ"פ), דמ"ש בתו"א שיוהכ"פ הוא כמו פורים — הוא בנוגע ליוהכ"פ כמו שהוא עכשיו (יום עניו), ומ"ש בתקו"ז שיוהכ"פ הוא למעלה מפורים — הוא בנוגע ליוהכ"פ כמו שיהי' לע"ל דעתידין לאתענגא כו'. אבל, להביאור דלקמן ס"ד [שהגורל דיוהכ"פ הוא רק בנוגע לשני השעירים], וכן להביאור שבתורת שלום שבהערה 30, אין חילוק לכאורה בין יוהכ"פ עכשיו ליוהכ"פ לע"ל, וכמובן גם מזה שגם לע"ל יהי' נקרא בשם יום כפורים.

(10) תו"א שם קכא, א. ולהעיר מהדיעה (מדרש משלי פ"ט) שכל המועדים עתידים להבטל, גם יוהכ"פ, חוץ מפורים.

(11) אחרי טז, ח ואילך.

(12) אוה"ת ויצא רכה, א. מג"א ע' קפט. וראה גם אוה"ת תבוא שבהערה 17.

(13) אחרי טז, ל.

(14) לקו"ת אחרי כח, סע"ג. ר"ה נט, סע"ד. וראה גם אוה"ת שבהערה 12. ובכ"מ.

(15) תו"א מג"א ק, ב. קכא, רע"ג. ובכ"מ.

(16) ראה לקו"ש חכ"א ע' 201, ובהנסמן בהערות שם.

(17) ראה אוה"ת תבוא ע' תתשע "יוהכ"פ ופורים בחד דרגא, כי ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו, וכן כפורים פור הוא הגורל". דמזה משמע ש"לפני הוי'" וגורל הם (בכללות) ענין אחד.

(18) תו"א מג"א (הוספות) קכא, א. שם קכג, ג. אוה"ת מג"א ע' כח. שם ע' סב ואילך. שם ע' קסד (בענין גורל דפורים). וראה גם אגה"ק סוס"ז. ספר הליקושים — דא"ח צ"צ ערך גורל. סה"מ תרס"ה ע' רו. תרפ"ח ע' קיז ואילך. ועוד.

(19) אבל שייך גם בדברים שאינם שוים — אף שאז מחייב השכל שצריך לבחור בזה שהוא טוב יותר — כי לפעמים מחליט שהרצון שלו יהי' לא כמו שהשכל מחייב אלא כמו שיפול הגורל. וראה תו"א מג"א קכג, ג. ש"חבטל הבחירה ש"ע"פ הדעת אלא יתלה הדבר רק כמו שהוא יפיל הגורל גם שיהי' לנגד הדעת". וראה הערה הבאה.

(20) יומא סב, א (במשנה). רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ פ"ה הי"ד.

וזה שבדיעבד גם כשאינם שוים הם כשרים (יומא שם, רמב"ם שם), הוא — כי גם אז שייך ענין הגורל, כבהערה הקודמת. אלא שמצוות שיהיו שניהם שוין — כי גורל בכלל הוא בשוין.

חכמה ה' בינה וכו'), וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' הוא שהגילוי דיוהכ"פ ודפורים הוא למעלה מהשתלשלות²¹, ענין הגורל.

ג) **והנה** ידוע²² במעלת הגורל, שהוא למעלה (לא רק מהשכל, אלא) גם מהרצון שלמעלה מהשכל. שהרי כשאדם מטיל גורל הוא מחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו. דמזה מוכח שהגורל מגיע בדרגא שלמעלה גם מהרצון, שלכן הרצון הוא כפי הגורל. ועד"ז הוא למעלה, דענין הגורל הוא בבעל הרצון שלמעלה מרצון. ועפ"ז יש לומר, שהקשר דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים (שבשניהם הוי' הגורל ושניהם הם למעלה מהוי') הוא, כי ההתחלה דשם הוי' היא הקוץ שעל הירוד, שרומז על הרצון שלמעלה מחכמה²³, וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' (למעלה גם מהקוץ שעל הירוד) הוא שביוהכ"פ ובפורים הוא המשכת וגילוי בחינת בעל הרצון (שלמעלה מרצון)²⁴, ענין גורל.

ד) **ועפ"ז** יש לבאר הקשר דשני הפירושים ביום הכפורים – שביום זה מתכפרים כל הענינים הבלתי רצויים (כפורים כפשוטו), ושיום זה הוא כמו פורים (שהדמיון דיוהכ"פ לפורים הוא שביוהכ"פ הפילו גורל, כמו פורים על שם הפור הוא הגורל) – כי שלימות הכפרה על הענינים שעשו היפך הרצון דתומ"צ הוא כשהמשכת הכפרה היא מאוא"ס בעל הרצון (שלמעלה מהרצון דתומ"צ)²⁵. וזהו הקשר דשני הפירושים ביום כפורים, דזה שיוהכ"פ הוא כמו פורים על שם הפור הוא הגורל, היינו שגם ביוהכ"פ הוא ההמשכה מבעל הרצון (דוגמת ההמשכה דפורים), הוא טעם וביאור על זה שהוא יום כפורים כפשוטו, שבו מתכפרים הענינים הבלתי רצויים. וזהו מה שהכפרה דפורים היא נעלית יותר מהכפרה דיוהכ"פ²⁶, דיוהכ"פ אינו מכפר אלא עם התשובה²⁷ והכפרה שהיתה לכל היהודים בימי הפורים ה"ז יום שמחה²⁸, כי עיקר ענין

21) תו"א מג"א ק, ב.

22) שם קכא, א. אוה"ת מג"א ע' כח. קסד. קסז. קעא.

23) אגה"ת פ"ד (צד, ב).

24) ראה גם אוה"ת שם ע' כח "לפני הוי", למעלה מבחי' שם הוי', שהיו"ד הוא בחי' חכמה

ורצון*, כ"א בחי' בעל הרצון".

25) ראה בארוכה תו"מ סה"מ תשרי ע' צג. וש"נ.

26) ראה גם סה"מ תרכ"ח ע' קי וסה"מ תרס"א ע' ריט, דיוהכ"פ אינו מכפר על הכל נדבעבר על כריתות ומיתות ב"ד, גמר כפרתו היא ע"י יסורים, וכשחילל את השם גמר כפרתו היא ע"י מיתה (יזמא פו, א. רמב"ם הלי' תשובה פ"א ה"ד), ובימי הפורים, אף שהחטא שלהם הי' ענהנו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב, א) שזה הי' חילול ש"ש בפרהסיא, מ"מ נתכפר להם גם זה. והחידוש שבפנים (ע"פ תו"א שבערה 28) הוא, שגם בהעבירות שיוהכ"פ מכפר, יש מעלה בפורים לגבי יוהכ"פ.

27) ראה יזמא פה, ב. רמב"ם שם ה"ג"ד. ולהעיר מתוספות ישנים יזמא שם, שגם לדעת רבי

"צריך תשובה לכפרה גמורה".

28) כן משמע בתו"א מג"א קכא, א.

הגורל (המשכת בחינת בעל הרצון) הוא בימי הפורים, דהימים עצמם נקראים בשם פורים על שם הפור, ולכן, הכפרה שהיתה בימי הפורים אין בה הגבלות²⁹, ויום הכפורים הוא כפורים³⁰ בכ"ף הדמיון בלבד, ואין יוהכ"פ מכפר אלא עם התשובה.

ה) **וצריך** להבין, דלפי הנ"ל שע"י הפור הוא הגורל הוא המשכת או"ס בעל הרצון, שע"ז נתכפרו כל הענינים הבלתי רצויים, מה היתה סברתו של המן הרשע (שקטרג על היהודים³¹) להפיל פור הוא הגורל. גם צריך להבין מ"ש על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, דהפור (בה"א הידיעה) קאי על הפור שנאמר לפניו היינו הפור שהפיל המן, והרי הפור שהפיל המן ה" ענין בלתי רצוי ולמה נקראים ימים האלה פורים על שם פור זה. ונקודת הביאור בזה, שמצד הדרגא דהשתלשלות, כיון שבדרגא זו מעשה התחתונים תופס מקום, עיקר ההשפעה היא לישראל, לפי שישאל הם מקיימים תומ"צ, ואפילו אלו שהם היפך צדיקים הם מלאים מצוות כרמו"ן³². וכמ"ש³³ השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, שמצד בחינת שמים [שמים הוא שם מים³⁴], ומים הוא חכמה ראשית ההשתלשלות, נשפעים הברכות לישראל³⁵. וכיון שגם המן הרשע ידע שלאחרי כל הקטרוגים שקטרג על ישראל אין שום דמיון בינו ובין ישראל [שלכן, מצד הדרגא דהשתלשלות אין שייך שהמן הרשע ינצח ח"ו את ישראל שגם הפחותים שבהם מלאים מצוות כרמו"ן], לכן הפיל פור הוא הגורל, דכיון שבהדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל) אין מעשה התחתונים תופס מקום, והכל שוים שם, כחשיכה כאורה³⁶, לכן חשב שמצד דרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות יש מקום שהוא ינצח ח"ו את ישראל.

ו) **ויש** לקשר זה עם המבואר במק"א³⁷ בענין אשורוש, דאשורוש הוא אחש ורוש³⁸. חש הוא מלשון שתיקה [כדאיתא בגמרא³⁹ מאי חשמל כו' עתים חשות עתים

(29) בתו"א שם משמע שהכפרה בימי הפורים היתה ע"י המס"ג שלהם. ויש לומר, שעיקר הכפרה היתה מצד הגורל (המשכה מבעל הרצון), וזה שהוצרכו גם למס"ג – ראה לקמן ס"ט. ועצ"ע.
(30) ולהעיר משה"ש תורת שלום ע' 219, שגם בהגורל עצמו יש חילוק בין הגורל דיוהכ"פ והגורל פורים. עי"ש.

(31) ראה ד"ה חייב אינש עטר"ת סוס"ג (סה"מ עטר"ת ע' שו), תרפ"א (תשי"ח) סוס"ד (סה"מ תרפ"א ע' קצא. ה"תש"ח ע' 118). ד"ה בלילה ההוא היש"ת (סה"מ היש"ת ריש ע' 9). ובכ"מ.

(32) עירובין יט, א. חגיגה בסופה.

(33) תבוא כו, טו. וראה תו"א מקץ לה, א. סה"מ עטר"ת שם (ע' שה). היש"ת שם (ע' 6).

(34) חגיגה יב, א.

(35) ויש לומר, דמ"ש "וברך את עמך את ישראל" הוא לרמוז, שמצד בחינת "שמים" נשפעים הברכות גם לאלה שהם בחינת "עם" – דשם עם מורה על היפך השבח (במודבר פ"כ, כג) – כי גם הם מלאים מצוות כרמו"ן, כנ"ל בפנים.

(36) תהלים קלט, יב.

(37) אוה"ת מג"א ס"ע כד ואילך.

(38) כ"ה גם בתו"א מג"א (הוספות) קיח, א. אבל הביאור שם הוא באופן אחר.

(39) חגיגה יג, סע"א ואילך.

ממללות], והשתיקה דחש היא למעלה מדיבור⁴⁰, ע"ד מלה בסלע שתיקוּתא בתרי⁴¹. דשרש הדיבור הוא בחכמה⁴², ושתיקה היא בכתר שלמעלה מהחכמה, כמארז"ל⁴³ סיג לחכמה שתיקה⁴⁴, דסיג לחכמה (סיג מלשון גדר ומקיף) הוא הכתר שלמעלה מהחכמה. ויש לקשר זה עם מה דאיתא במדרש⁴⁵ שאחשוּרוּש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו⁴⁶, כי כתר הוא (בכלל) אור הסובב שלמעלה מהשתלשלות, דאור הסובב כולל אחרית וראשית בשוה, אחרית וראשית שלו⁴⁷.

וצריך להבין, דבגמרא⁴⁸ איתא דאחשוּרוּש הוא על שם שהושחרו פניהם של ישראל בימיו, ואיך זה מתאים עם הפירוש שאחשוּרוּש הוא מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דהיא הנותנת. דכיון שמצד הסובב שלמעלה מהשתלשלות אור וחושך שוים לפניו (כנ"ל סעיף ה), לכן, מבחי' השתיקה (חש דאחשוּרוּש) שלמעלה מדיבור נשתלשל (ע"י ריבוי צמצומים וכו') השתיקה שלמטה מדיבור⁴⁹, שהאלקות הוא בהעלם (העלם כפשוטו שלמטה מגילוי), ועד להשתיקה דכרחל לפני גוזזי נאלמה⁵⁰, דלא רק שהאלקות אינו מאיר בגילוי אלא שגם הקליפה מסתרת על האלקות, קליפת נוגה שנקראת חש⁵¹, ועד שמתחברת עם גקה"ט, רוש⁵².

ז) **ויש** לומר, דהטעם על זה שהמן הפיל פור בכדי להגיע לבחינת הגורל שלמעלה מהשתלשלות, אף שאז בימי אחשוּרוּש, גם קודם שהפיל פור] היתה ההנהגה מצד למעלה מהשתלשלות, הוא, לפי שבחינת הגורל הוא למעלה יותר גם מבחי' אחשוּרוּש מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דמזה עצמו שנקרא בשם אחשוּרוּש מי שאחרית וראשית שלו, מוכח, שגם לגבי' ישנם הענינים דאחרית וראשית⁴⁷, אלא שהם שוין לגבי'. וְלַהֲעִיר מִמֶּנּוּ ש⁵³ עשה משתה לכל שריו ועבדיו ואח"כ לכל העם הנמצאים

40 ראה חגיגה שם (ריש ע"ב) "בשעה שהדיבור יוצא מפי הקב"ה חשות ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקב"ה ממללות", שמה מוכן שהשתיקה דחש היא למעלה מדיבור. וראה תו"א שבעה⁴⁴.

41 מגילה יח, א.

42 אגה"ק ס"ה (קו, א).

43 אבות פ"ג מי"ג.

44 ראה גם תו"א לך לך (יב, סע"ב. שם, ד) בענין חש דחשמל שהו"ע סיג לחכמה שתיקה.

45 הובא במאור"א ע' א אות קפב. וראה גם מחיר יין להרמ"א עה"פ אסתר א, יב"ג, מרקאנטי ויצא כט, י ("באגדה אמרו"). ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) ערך אחשוּרוּש.

46 להעיר מאוה"ת שמביא שם בחצע"ג (לפי הפירוש שאחשוּרוּש הוא אחש ורוש) שאחשוּרוּש הוא זה שאחרית וראשית שלו.

47 ראה סה"מ תרס"ט ס"ע קנד ואילך.

48 מגילה יא, א.

49 ראה אוה"ת מג"א ע' א"ב בענין ב' הבחינות דשתיקה (שלמעלה מדיבור ושלמטה מדיבור).

50 ישע"י נג, ז. וראה לקו"ת מסעי פט, ג.

51 ע"ח שער מ"ט (שער ק"ג) פ"ג.

52 אוה"ת שם (ע' ב).

53 אסתר א, ג"ה.

בשושן, ומבואר בלקו"ת⁵⁴ שהגילוי שהי' לכל העם הי' למטה במדריגה מהגילוי שהי' לשריו ועבדיו. ולהוסיף, שגם בהגילוי שהי' לכל העם היו כו"כ חילוקי דרגות, הראוי לחצר לחצר הראוי לגינה לגינה הראוי לביתן לביתן⁵⁵. ויש לומר, שמצד בחי' ההשתלשלות, הגילוי הוא רק לשרים ועבדים, וזה שהי' הגילוי גם לכל העם (ועד לאלה שראויים רק לחצר) הוא לפי שהגילוי הי' מבחי' אחשוורוש שאחרית וראשית שלו. ומ"מ הגילוי להעם הי' למטה מהגילוי לשריו ועבדיו (וגם בהגילוי להעם היו כמה דרגות), כי זה שאחרית וראשית שלו הוא שלגבי' אחרית וראשית הם בשוה, אבל בנוגע להגילוי שלו בעולמות, בעולמות העליונים (ראשית) הוא בגילוי יותר מבעולמות התחתונים (אחרית)⁵⁶. משא"כ בבחינת הגורל אין מלכתחילה הענין דראשית ואחרית, כמובן מזה שהגורל הוא (בכלל) בשני דברים שויים (כנ"ל סעיף ב). וכמו שהוא בנוגע להענינים דראשית ואחרית (מעלה ומטה), עד"ז הוא בנוגע לקדושה וסט"א, שמצד הדרגא דאחשוורוש יש חילוק בין קדושה לסט"א, אלא שמצד הרוממות שלו אין זה תופס מקום (כ"כ), ולכן אפשר להיות יניקה גם לסט"א [ח"ש דק"נ ורוש דגקה"ט⁵⁷], ועד שתהי' התגברות הסט"א על הקדושה – הושחרו פניהם של ישראל⁵⁷ [וי"ל ע"ד שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך⁵⁸ (אף שהיא מלכלכת את ההיכל), כי מצד רוממותו של המלך אינו נותן לב להקפיד לגרשה⁵⁹], אבל לא להשמידם ח"ו. וכשביקש המן להשמיד את כל היהודים (ח"ו היל"ת) הפיל פור הוא הגורל⁶⁰, דכיון שבבחינת הגורל אין מלכתחילה חילוק בין קדושה לסט"א [ובפרט לפי המבואר לעיל (סעיף ג' וד') שהגורל הוא לא רק למעלה מהשתלשלות אלא למעלה גם מהרצון דתומ"צ], לכן חשב שעי"ז יוכל ח"ו להפיק את זממו.

ח) **והנה** כמו שגורל הוא למעלה מהשכל ולמעלה גם מהרצון, עד"ז הוא בנוגע לבחירה שהוא למעלה משכל ולמעלה גם מרצון. דכאשר שכלו מחייב שדבר זה ראוי לבחור בו, וגם כשהוא רוצה באיזה דבר (רצון שלמעלה מהשכל), הרי הוא מוכרח בזה ואין זה בחירה חפשית, ואמיתית ענין הבחירה הוא כשהבחירה שלו היא לא מצד השכל וגם לא מצד הרצון⁶¹, אלא שכך בוחר בבחירתו החפשית. והחילוק בין גורל ובחירה הוא, דכשאדם עושה גורל ומחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו,

54) שמע"צ צב, א – הובא באוה"ת מג"א ע' כו.

55) מגילה יב, א.

56) להעיר מהמשך תרס"ו ע' נה, "דעם היות דסוכ"ע הוא למעלה כמו למטה, מ"מ למטה הוא נמצא בהעלם ולמעלה מאיר בגילוי יותר".

57) ראה לעיל ס"ו.

58) משלי ל, כח.

59) סהמ"צ להצ"צ עז, ב. ובכ"מ.

60) אסתר ג, ו"ז.

ויש לומר דזהו מ"ש "בשנת שתיים עשרה למלך אחשוורוש הפיל פור גוי", דנוסף על "בשנת גו' למלך אחשוורוש" – "הפיל פור הוא הגורל גוי".

61) ראה סה"מ ה'תש"ג ע' 24 דענין הבחירה הוא "שיכול לרצות ולא לרצות".

הרצון שלו הוא לא מצד האדם אלא מפני שכן נפל הגורל, ובחירה היא שהאדם הוא הבוחר. ומזה מובן, דבחירה היא למעלה מגורל. דגורל הוא הדרגא בנפש שהיא מוגדרת ומוכרחת בזה ששני הדברים הם שוים לגבה, וענין הבחירה הוא שאינו מוגדר ומוכרח באיזה דברים, כולל דברים שוים לגבי, וביכלתו לבחור במה שירצה.

י"ש לומר, דבבחירה ישנם שני הענינים. הדרגא דנפש שלמעלה משכל שלגבה שני הדברים הם בשוה – דרגת הגורל, וזה שהוא בוחר כמו שרוצה (הגם ששני הדברים הם שוים (לגבי)) הוא בא מעצם הנפש. וע"י הבחירה, ההמשכה מהעצם להדרגא דגורל (הדרגא שלגבה שני הדברים הם בשוה), גם הגורל (הגם שמצד עצמו אפשר להיות בשני האופנים) הוא כפי הבחירה. וע"ד מ"ש⁶² אתה תומיך גורלי, שהקב"ה תומך את הגורל שיהי כפי בחירת העצמות. וזהו מ"ש⁶³ יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב גוי, דביעקב כתיב⁶⁴ יעקב חבל נחלתו ותרגם אונקלוס יעקב עדב אחסנתי עדב הוא גורל⁶⁵, וענין יבחר גוי את גאון יעקב הוא⁶⁶, שגם בדרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות שהכל שוים שם, הבחירה היא בישראל דוקא.

ט וזוהו על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, שנפילת הגורל למעלה היתה כפי כוונת ובחירת העצמות, דהגם שאח עשו ליעקב מ"מ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי⁶⁷. דע"י המס"נ דישאל במשך כל השנה⁶⁸, דענין המס"נ הוא מעצם הנשמה, היינו מצד הבחירה דעצם הנשמה בהעצמות⁶⁹, עי"ז נמשך ונתגלה בחירת העצמות בישראל, ועי"ז, גם הגורל דלמעלה הי' שליהודים יהי אורה ושמחה וששון ויקר⁷⁰, ואת

(62) תהלים טז, ה.

(63) שם מז, ה.

(64) האזינו לב, ט.

(65) ראה תרגום אחרי טז, ח. וראה גם ספרי האזינו שם "אין חבל אלא גורל". ובפירושו הראב"ע שם "חבל כמו גורל".

(66) ולהעיר מאוה"ת מג"א ע' סג.

(67) מלאכי א, ב"ג.

(68) ראה תוי"מ סה"מ אדר ע' פה. וש"נ.

(69) בניתי ספי"ח "שאי אפשר כלל לכפור בה" אחד". ומבואר במק"א (ראה תוי"מ סה"מ סכלו ע' מא) דכיון שמש"נ הוא גילוי היחידה שאין כנגדה לעו"ז (בבואה דבבואה לית להו), לכן המס"נ שלו הוא באופן שאינו יכול להיות נפרד ח"ו.

אבל מכיון שענין הבחירה הוא "עמוד התורה והמצוה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"ג), והבחירה היא מעיקרי מעלת עבודת האדם (סה"מ תר"ס ע' ח ואילך) – צריך לומר (וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1340 ואילך ושם בערה 14), דזה שמצד היחידה א"א להיות באופן אחר, אין זה שהיא מוכרחת בזה, אלא שהבחירה שלה בהעצמות היא השוללת שלא יהי נתינת מקום ואפשרות להיות נפרד ח"ו [וע"ד "להחליפם באומה אחרת אינו יכול" (פתיחתא דרות רבה ג. ובכ"מ) שזהו מצד הבחירה שהקב"ה בחר בישראל בבחירתו החפשית]. וראה לקו"ש ח"ט ע' 281 ואילך ובהערות שם.

(70) אסתר ח, טז.

המן ואת בניו יתלו על העץ⁷¹. ומדייק הכתוב הפור בה"א הידיעה שקאי על הפור שהפיל המן (כנ"ל סעיף ה), כי ע"י הנס דפורים נתגלה שגם הפור שהפיל המן הי' מלכתחילה בשביל הגילוי דבחירת העצמות בישראל. וזהו שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד מושיען של ישראל, כי נפילת הפור מלכתחילה היתה בכדי שיתגלה שגם הפור עצמו, אף שיש בו מקום לשני הצדדים [ויתירה מזה שבחיצוניות הי' נראה שהפור הוא לטובתו של המן ועד שהיתה הגזירה], הפנימיות של הפור הי' גם מלכתחילה כפי בחירת העצמות, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי.

ועד"ז הוא בנוגע להעץ אשר הכין לו⁷², לו לעצמו⁷³, דהטעם שעשה עץ גבוה חמישים אמה הוא⁷⁴ כי רצה להגיע לשער הנו"ן שלמעלה מהשתלשלות ששם הוא כחשיכה כאורה, והנס דפורים הי' שגם מצד הדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל, שער הנו"ן) תלו את המן על העץ, ואז נתגלה שגם זה שהכין העץ מלכתחילה הי' לו, לעצמו.

וזהו ענין פורים, שבימי הפורים בכל שנה ושנה, נמשך שגם בדרגת הפור שלמעלה מהשתלשלות יהי' יחבר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו' ומחה אמחה את זכר עמלק גו'⁷⁵, בגאולה השלימה בקרוב ממש.

(71) שם ז, יו"ד. ט, יד.

(72) שם ו, ד.

(73) ראה מגילה טז, א ובפרש"י שם. וראה חדא"ג מהרש"א שם.

(74) סה"מ ה'ש"ת ע' 10-9.

(75) בשלח יז, יד (קרה"ת דפורים).